

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 listopada 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Ł. stwierdził, że podstawa wymiaru składki i składka na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne **T. B. (1)** z tytułu umowy zlecenia u płatnika (...) S.C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w okresach od marca 2019 roku do czerwca 2019 roku, od sierpnia 2019 roku do listopada 2019 roku oraz w styczniu 2020 roku wynosi o złotych.

Decyzją z 21 listopada 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Ł. stwierdził, że podstawa wymiaru składki i składka na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne **J. K. (1)** z tytułu umowy zlecenia u płatnika (...) S.C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w miesiącach: lutym 2019 roku, kwietniu 2019 roku oraz w okresie od czerwca 2019 roku do stycznia 2020 roku wynosi o złotych.

Decyzją z 21 listopada 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Ł. stwierdził, że podstawa wymiaru składki i składka na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne **E. B.** z tytułu umowy zlecenia u płatnika (...) S.C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w okresach: od stycznia 2019 roku do września 2019 roku, od listopada 2019 roku do stycznia 2020 roku wynosi o złotych.

W uzasadnieniu powołanych decyzji wskazano, że w okresach objętych kontrolą podleganie zainteresowanych ubezpieczeniu zdrowotnemu pokrywa się z podleganiem ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu ze stosunku pracy u płatnika składek (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., a zatem zawarcie z nimi umów zlecenia przez płatnika składek (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. oraz umów o pracę miało na celu nie zastosowanie art.8 ust.2a oraz art.18 ust.1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a powyższe działania płatnika składek w efekcie doprowadziły do pokrzywdzenia ubezpieczonych poprzez zaniżenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe co przełożyło się na zaniżenie kwoty ewentualnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych przysługujących ubezpieczonym.

(decyzje – k. 30-33 odw. akt ZUS dot. T. B. (1), k. 38-40 odw. akt ZUS dot. J. K. (1), k. 39-42 akt ZUS dot. E. B.)

Płatnik składek (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. odwołała się od powyższych decyzji, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa, mających wpływ na wynik rozstrzygnięcia, a mianowicie:

a) art. 104 § 2 k.p.a., art. 107 § 3 k.p.a. oraz art.11 k.p.a. wyrażające się w nieprawidłowej konstrukcji uzasadnienia zaskarżonej decyzji, wskazującej na brak rzeczywistego rozpatrzenia istoty sprawy, działanie ukierunkowane z góry na wydanie decyzji negatywnej dla płatnika, o czym świadczą oderwane od stanu faktycznego wnioski organu, iż osoby ubezpieczone zatrudnione na podstawie umowy o pracę w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.:

- otrzymywały obligatoryjne zatrudnienie na podstawie umów zlecenia zawartych z E. A.-S. w okresie stosunków pracy w tym podmiocie, podczas gdy osób ubezpieczonych w ogóle nie łączyła umowa zlecenie z E. A.-S.;
- były nadzorowane przez osoby kierujące salonami (...) lub przedstawicielami regionalnymi salonów (...), w sytuacji gdy umowy zlecenia nie były realizowane w salonie sprzedaży marki C., lecz w magazynie w S., co czyni wniosek organu nielogicznym i oderwanym od stanu faktycznego sprawy;
- pracowały na podstawie zawartych umów o pracę i umów zlecenia na tych samych narzędziach, sprzęcie udostępnionym przez salony (...) traktując to jako jedno zatrudnienie, w sytuacji gdy umowy zlecenia nie były wykonywane w salonach (...), co wyklucza możliwość korzystania ze sprzętu tam zgromadzonego;
- otrzymywały w ramach stosunku pracy stałe wynagrodzenie tzn. podstawę oraz w ramach umowy zlecenia premię obliczoną na podstawie swoich wyników ze sprzedaży realizowanej w salonach (...), podczas gdy osoby ubezpieczone nie realizowały umów sprzedaży;

- umowy zlecenia z E. A.-S. były realizowane w tych samych miejscach co umowy o pracę zawarte (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., były też te same warunki pracy, te same czynności i zasady ich wykonywania, w sytuacji gdy osoby ubezpieczone nie wykonywały ani zlecenia z E. A.-S. ani pracy w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., co w oczywisty sposób dowodzi że wydając rozstrzygnięcia organ oparł się na nieprawidłowym stanie faktycznym.

b) art. 8 ust. 2a w zw. z art. 18 ust. 1 i 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię polegającą na bezpodstawnym uznaniu, że do zastosowania naruszonego przepisu wystarczające jest istnienie jakichkolwiek powiązań osobowych lub kapitałowych pomiędzy podmiotami gospodarczymi, w wyniku której organ rentowy uznał, że w wyniku której organ rentowy uznał, że osoby ubezpieczone nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika, lecz podlegają obowiązkowi ubezpieczenia u pracodawcy (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., mimo, że w rozpatrywanej sprawie (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. nie uzyskiwała korzyści z tytułu umów zlecenia zawieranych z (...) S.C. spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., ani nie zachodzą przepływy finansowe pomiędzy pracodawcą a zleceniodawcą, które uzasadniałyby zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,

c) art. 7 kpa, art. 77 § 1 kpa oraz 80 kpa w zw. z art. 78 § 1 kpa poprzez zaniechanie podjęcia przez organ wszelkich niezbędnych czynności zmierzających do wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy, wyczerpującego zgromadzenia i rozpatrzenia materiału dowodowego, a nadto poprzez odrzucenie wszystkich wniosków dowodowych płatnika i prowadzenie postępowania w sposób pozbawiony wnikliwości i zmierzający z góry do wydania decyzji niekorzystnej dla płatnika, co skutkowało wydaniem decyzji mimo zaniechania ustaleń w zakresie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy m.in.:

- zakresu współpracy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w ramach grupy spółek (...), w sytuacji gdy analiza w powyższym zakresie musiałaby doprowadzić organ ZUS do wniosku, że ich współpraca skupia się na wsparciu zatrudnienia, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia celu umów zlecenia zawartych przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. i przypisania korzyści uzyskiwanych z ich realizacji;
- do kogo należała infrastruktura magazynowa zlokalizowana w magazynie położonym w S. przy ul. (...), a wobec tego jaki podmiot w rzeczywistości ją udostępniał osobom wykonującym umowy zlecenia zawarte z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.;
- do kogo należała własność towarów i znaku towarowego marki C. (...), a w konsekwencji czy osoby ubezpieczone wykonujące zadania na rzecz obu podmiotów (pracodawcy i zleceniodawcy) mieli prawo posługiwania się logo marki umieszczonym na identyfikatorach zarówno w czasie wykonywania umowy o pracę, jak i zlecenia,

d) art. 7 kpa, art. 77 § 1 kpa oraz 80 kpa poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażającą się w całkowitym pominięciu spójnych i wzajemnie się uzupełniających dowodów w postaci:

- umowy kooperacji zawartej pomiędzy (...) SC a (...) sp. z o.o., z której wynika jednoznacznie, że spółka (...) SC w ramach prowadzonej działalności wpisanej do KRS świadczy usługi wsparcia w zatrudnieniu, w konsekwencji umowy zlecenia zawarte z osobami ubezpieczonymi przez (...) SC stanowią przejaw realizacji wskazanej umowy o kooperacji;
- zeznań ubezpieczonych i świadków, z których wynika, że umowy zlecenia miały charakter fakultatywny a przyjęcie zlecenia zależało od woli ubezpieczonego,

- zeznań ubezpieczonych i świadków, które potwierdzają, że wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę i umowy zlecenia było wypłacane przez odrębne podmioty, w różnych terminach i wysokościach i obowiązywały odrębne zasady naliczania obu wynagrodzeń,
- zeznań ubezpieczonych i świadków w zakresie w jakim wskazują, że żaden ubezpieczony nie mógł mieć wątpliwości kiedy wykonuje umowę o pracę, a kiedy umowę zlecenia, ze względu na fakt, że umowy nie były wykonywane w tym samym czasie,

e) co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonej decyzji, prowadzącym do błędnego zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, polegającym na bezzasadnym przyjęciu, że:

- (...) sp. z o.o. uzyskiwała korzyści z tytułu umów zlecenia zawieranych przez (...) S.C. sp. z o.o. czynności, i w zakresie przepływów finansowych między podmiotami, mimo iż z przedłożonego przez płatnika materiału dowodowego wynika, że (...) sp. z o.o. nie uzyskiwała żadnych korzyści z tytułu umów zlecenia zawieranych (...) sp. z o.o. i nie przekazywała żadnych środków na rzecz (...) S.C. sp. z o.o. z tytułu zawartych umów zleceń,
- ubezpieczeni zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. wykonywali pracę w tym samym czasie co umowy zlecenia i nie widzieli różnicy w wykonywaniu pracy w ramach stosunku pracy i umów zlecenia, w sytuacji gdy wniosków tych nie da się pogodzić z faktem, że zlecenia wykonywane były w innych godzinach, a nawet w inne dni niż umowa o pracę, co jednoznacznie potwierdzają zeznania wszystkich osób ubezpieczonych znajdujących się w analogicznej sytuacji,
- używanie tego samego identyfikatora podczas wykonywania umowy o pracę i podczas realizacji umowy zlecenia świadczy o tożsamości umów, w sytuacji gdy identyfikator zawierał jedynie wskazanie logo marki C. (...), a niewskazanie podmiotu (spółki) będącego pracodawcą lub zleceniodawcą, a zatem miał charakter uniwersalny, więc fakt jego noszenia nie definiował rodzaju wykonywanej umowy,
- ewidencje przepracowanych godzin były prowadzone łącznie dla pracodawcy i zleceniodawcy, podczas gdy z materiału dowodowego w tym m.in. zeznań świadków wynika jednoznacznie, iż w obu firmach funkcjonowały odrębne listy obecności,
- zleceniobiorcy wykonywali te same lub podobne czynności, na tych samych zasadach i w tych samych warunkach dla obu podmiotów, w sytuacji gdy przeczą temu zeznania ubezpieczonych i świadka, którzy wskazują na wyraźne różnice w zakresie obowiązków pomiędzy umowami.

Powołując się na powyższe odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez stwierdzenie, że ubezpieczeni podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ewentualnie o uchylenie zaskarżonych decyzji i przekazanie spraw do ponownego rozpoznania z uwagi na wydanie skarżonych decyzji z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym. Wniósł nadto o zasądzenie od organu na rzecz odwołującego się kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

(odwołania – k. 3-4 verte, k. 3-4 verte akt sprawy VIII U 135/23 połączonej ze sprawą VIII U 134/23, k 3-4 verte akt sprawy VIII U1236/23 połączonej ze sprawą VIII U 134/23)

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich zwrot, podnosząc że zostały złożone przez osobę nieuprawnioną do reprezentowania płatnika składek, ewentualnie o ich oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując argumentację jak w zaskarżonych decyzjach i wskazując, że podstawę prawną zaskarżonych decyzji stanowi art. 8 ust 2a i art. 18 ust 1 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. (odpowiedzi na odwołania – k. 5-8 verte, k. 5-8 verte akt sprawy VIII U 135/23 połączonej ze sprawą VIII U 134/23, k 5-8 verte akt sprawy VIII U1236/23 połączonej ze sprawą VIII U 134/23)

Postanowieniem z dnia 17 maja 2023 roku Sąd połączył sprawy opisanych odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz zawiadomił o toczącym się postępowaniu (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. oraz (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. (postanowienia – k 44, k. 34 akt sprawy VIII U 135/23 połączonej ze sprawą VIII U 134/23, k 35 akt sprawy VIII U1236/23 połączonej ze sprawą VIII U 134/23)

Na rozprawie w dniu 14 grudnia 2023 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołania, wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, natomiast pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołań oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami. Zainteresowani nie zajęli stanowiska w sprawie. (końcowe stanowiska stron – e-protokół płyta CD – k. 154)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. powstała w 2016 roku i należy do grupy (...). Została powołana do prowadzenia usług wspólnych, czyli tych służących całej grupie np. księgowość, logistyka, magazyn, usługi planowania. (przesłuchanie działającego w imieniu płatnika – T. Al-S. e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

(...) S.C. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. to odrębny podmiot, którego zadaniem było udostępnienie płatnikowi - (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. pracowników do pomocy w świadczeniu usług. (przesłuchanie działającego w imieniu płatnika – T. Al-S. e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

Zainteresowani w spornych okresach byli pracownikami (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., wykonującymi swe obowiązki w magazynie w S.. (niesporne)

E. B. początkowo była magazynierem, a potem brygadzystą i liderem. Pracowała na zmiany w godzinach 6-14, 14-22.

W okresie tego zatrudnienia – od stycznia 2019 roku do września 2019 roku, od listopada 2019 roku do stycznia 2020 roku zawierała miesięczne umowy zlecenia z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. W ramach tej umowy zajmowała się pracami magazynowymi, których charakter zależny był od tego jakie w danym momencie zajmowała stanowisko w ramach zatrudnienia pracowniczego.

Umowę zlecenia wykonywała w tym samym magazynie co umowę o pracę, pracując w tej samej odzieży roboczej, korzystając z tych samych narzędzi pracy, tej samej karty wejściowej do magazynu.

W spornym okresie zdarzało jej się pracować w godzinach nadliczbowych u swego pracodawcy. Wykonywała wówczas też prace magazynowe. Czynności przez nią wykonywane w ramach pracy w godzinach nadliczbowych i w ramach zlecenia dla (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. nie różniły się niczym, odbywały się tylko w innych godzinach – praca w nadgodzinach była świadczona przez zainteresowaną po pracy w dni powszednie, a zlecenie - w dni wolne od pracy.

Zdarzało się, że E. B. wykonywała pracę jako zleceniobiorca razem z pracownikami swego pracodawcy - (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wykonującymi w danym czasie pracę na podstawie umów o pracę. Jeżeli kierowała takimi pracownikami, to jako lider z umowy zlecenia. Z umowy o pracę również kierowała pracą tych pracowników. Zdarzało jej się także, że jako pracownik (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kierowała pracą zleceniobiorców (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i odwrotnie. Kierując pracą tych osób nie miało dla niej znaczenia na podstawie jakiej umowy te osoby wykonują pracę. (przesłuchanie zainteresowanej E.B. – e – protokół rozprawy – płyta CD k 154)

J. K. (1) była pracownikiem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w spornym okresie od lutego 2019 roku do stycznia 2020 roku, zatrudnionym jako magazynier. Świadczyła pracę na 2 zmiany, także w godzinach nadliczbowych.

W miesiącach: lutym 2019 roku, kwietniu 2019 roku oraz w okresie od czerwca 2019 roku do stycznia 2020 roku miała też zawartą z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. umowy zlecenia na wykonywanie prac magazynowych. Prace magazynowe wykonywane przez nią w ramach umowy o pracę i w ramach umowy zlecenia nie różniły się od siebie. Praca w nadgodzinach nie różniła się niczym od pracy na zlecenie. Praca z obu tych umów była wykonywana w tym samym magazynie w S., w tej samej odzieży roboczej, z wykorzystaniem tych samych narzędzi, tej samej karty wejściowej na halę.

W ramach obu tych umów nadzorowała ją ta sama osoba.

Zlecenia były zawierane zazwyczaj na weekendy. Były miesiące, że nie było zleceń w ogóle.

(przesłuchanie zainteresowanej J. K. – e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

T. B. (I) jest pracownikiem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. od stycznia 2019 roku, zatrudnionym na stanowisku operatora wózka widłowego. Pracę świadczy w magazynie w S..

W spornym okresie - od marca 2019 roku do czerwca 2019 roku, od sierpnia 2019 roku do listopada 2019 roku oraz w styczniu 2020 zawierał umowy zlecenia z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł..

W ramach zawartych umów zlecenia świadczył usługi operatora wózka widłowego, był na zmianie jedynym operatorem. Bardzo rzadko pracował w godzinach nadliczbowych w spornym okresie.

Jego praca wykonywana na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia praktycznie niczym się nie różniła. Na podstawie umowy o pracę pracował na 2 zmiany, umowa zlecenie obejmowała tylko soboty i to była jedna 8-godzinna zmiana.

Obie umowy wykonywał w tym samym miejscu, w tej samej odzieży roboczej, z wykorzystaniem tego samego wózka widłowego.

Jego pracę - zarówno tę świadczoną na podstawie umowy o pracę jak i tę wykonywaną na podstawie umowy zlecenia nadzorował lider magazynu - pracownik (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., który też musiał mieć umowę zlecenia, żeby pracować w sobotę.

(przesłuchanie zainteresowanego T. B. – e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

W magazynie nie było żadnego towaru należącego do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. (przesłuchanie zainteresowanego T. B., przesłuchanie działającego w imieniu płatnika – T. Al-S. e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

Zainteresowani w ramach obu umów zajmowali się tym samym towarem – należącym do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. (przesłuchanie działającego w imieniu płatnika – T. Al-S. e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

Zainteresowani nie byli zmuszani do pracy na zlecenia, podjęcie zlecenia było ich decyzją, podyktowaną chęcią zdobycia dodatkowego dochodu.

Umowy zlecenia podpisywane były przez zainteresowanych na koniec miesiąca, już po wykonaniu zlecenia, w magazynie. Przynosił je do podpisu kierownik magazynu lub lider - pracownicy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. Podczas wykonywania zlecenia zainteresowani nie spotykali nikogo z ramienia (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł..

Stawka z umowy zlecenia była zaproponowana z góry, zainteresowani mogli ją przyjąć albo nie.

(przesłuchanie zainteresowanej E.B., przesłuchanie zainteresowanego T. B., przesłuchanie zainteresowanej J. K. – e – protokół rozprawy – płyta CD k 154)

Usługi świadczone w magazynie, w którym byli zatrudnieni zainteresowani byli finansowane przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. (...) SC spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. wystawiał faktury na (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. stosując metodę „koszt plus”, czyli koszt udostępnionych pracowników plus marża. Ta marża była stała.

Kierownik magazynu organizował wykonanie zlecenia, ustalał kiedy, na którą godzinę i kto ma przyjść. Ten kierownik był pracownikiem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. W magazynie pracowały również osoby z innych agencji pracy i ich pracą kierowali pracownicy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. (przesłuchanie działającego w imieniu płatnika – T. Al-S. e-protokół rozprawy – płyta CD k 154)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie wskazanych, niespornych w sprawie dowodów z przesłuchania stron – działającego w imieniu płatnika T. A.-S., korespondujących z twierdzeniami samych zainteresowanych.

Stan faktyczny w sprawie nie był sporny, rozważenia wymaga jedynie ocena prawna działania płatnika.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania, jako niezasadne, podlegają oddaleniu.

Wstępnie, wobec powoływania się przez odwołującego w każdym z rozpoznawanych odwołań na zarzuty naruszenia przez organ rentowy procedury administracyjnej - Sąd stwierdza, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, sąd co do zasady nie bada naruszeń kodeksu postępowania administracyjnego. Sprawy z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych w przeciwieństwie do innych spraw, w których wydawane są decyzje administracyjne, są bowiem rozpoznawane przez sądy powszechne w procedurze cywilnej, a nie przez sądy administracyjne w procedurze sądowno-administracyjnej. Konsekwencją tego rozróżnienia jest m.in. możliwość podjęcia merytorycznego rozstrzygnięcia przez sąd ubezpieczeń społecznych i zmiany decyzji ZUS - strony w takim postępowaniu mogą powoływać dowodzić nieprawdziwości stanu faktycznego przyjętego w decyzji ZUS

Postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego, jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. W wypadkach innych wad konieczne jest wszczęcie odpowiedniego postępowania administracyjnego w celu stwierdzenia nieważności decyzji i wyeliminowania jej z obrotu prawnego. (por. wyrok SN z 3.02.2011 r., II UK 271/10)

Jednocześnie należy zaznaczyć, że wraz z nowelizacją k.p.c. dokonanej ustawą z 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U., poz. 1469 ze zm.), która weszła w życie 7 listopada 2019 roku, na podstawie art.477¹⁴ § 2¹ k.p.c. pojawiła się możliwość uchylecia zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, jeżeli taka decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym.

Powyższy przepis wprowadził możliwość wydania przez sąd I instancji orzeczenia o charakterze kasatoryjnym ze względu na rażące naruszenie przepisów postępowania przed organem rentowym. Jeżeli sąd ustali istnienie takiego rodzaju naruszenia, to uchyla decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Przepis ten dotyczy jedynie trzech rodzajów decyzji, a mianowicie nakładających na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalających wymiar tego zobowiązania lub obniżających świadczenie. Ustawodawca, kierując się względami społecznymi, ograniczył możliwość wydania orzeczenia kasatoryjnego do tych decyzji, których uchylenie nie doprowadzi do pozbawienia ubezpieczonego środków utrzymania.

Dzięki takiemu unormowaniu sąd może badać wady wynikające z naruszenia nie tylko prawa materialnego, lecz także procesowego. Jak wynika z uzasadnienia projektu z 2019 roku, niezależnie od tego, czy wady te dotyczą formy, czy treści decyzji, ich wspólną cechą jest to, że naruszają przepisy o postępowaniu przed organem rentowym w takim stopniu, że ich konwalidacja jest niemożliwa. Naprawienie takich decyzji przez sąd polega w istocie na wydaniu ich na nowo, to zaś wymaga ponownego przeprowadzenia całego postępowania - tyle że przed sądem (zob. uzasadnienie projektu k.p.c. z 2019 roku). W uzasadnieniu projektu podano także przykłady wad decyzji, które projektodawca określił jako rażące. Należą do nich, w zakresie treści: brak oznaczenia stron, niewskazanie sposobu obliczenia świadczenia lub składki; sposobu wydania: wydanie przez osobę nieuprawnioną; i postępowania je poprzedzającego: bez podstawy prawnej lub przedwcześnie - bez zachowania terminów lub przesłanek wydania (zob. uzasadnienie projektu k.p.c. z 2019; por. J. May, Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, WKP 2020).

De facto omawiany przepis służy eliminacji z obrotu wadliwych decyzji, jednak wadliwość ta musi być rażąca. Tylko rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym uzasadnia uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ponieważ nie każde uchybienie w procedowaniu przed organem rentowym ma taką rangę, by wymagało prowadzenia sprawy od nowa. Nie chodzi tu więc o „jakikolwiek” naruszenie przepisów o postępowaniu. Przepis ten ma charakter wyjątkowy i musi być interpretowany ściśle, a nie rozszerzająco.

W ocenie Sądu po stronie organu nie doszło w niniejszej sprawie do rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym - nie było więc możliwe uchylenie zaskarżonych decyzji. Decyzje spełniały wszystkie wymogi formalne, a w postępowaniu kontrolnym, w sprawie ustalenia podstaw wymiaru i wysokości składek ubezpieczonych płatnik miał możliwość składania zastrzeżeń.

Ponadto mając na uwadze treść odwołania, które słusznie zarzuca organowi rentowemu odniesienie się w uzasadnieniach spornych decyzji do innych stanów faktycznych, niż te dotyczące zainteresowanych, przeto Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe, które pozwoliło na nowo ustalić stan faktyczny w niniejszej sprawie, a zatem niewłaściwa argumentacja ZUS zawarta w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji mogła być w postępowaniu sądowym zweryfikowana i oceniona. Odwołujący nie był przy tym, w żaden sposób, ograniczony w zakresie możliwości przedstawienia dowodów, mających wpływ na wynik rozstrzygnięcia. Należy podkreślić, że Sąd miał tu na względzie także ekonomikę procesową i szybkość postępowania.

Przechodząc do meritum - stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2023 r., poz.1230) obowiązkowo ubezpieczeni emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej były osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej „zleceniobiorcami”, oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4.

Zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe określone są w art. 18 ustawy systemowej. W myśl art. 18 ust. 1 ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1-3, stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Natomiast art. 18 ust. 3 ustawy stwarza obowiązek ustalenia podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej wobec zleceniobiorców, jeżeli w umowie zlecenia określono odpłatność za jej wykonanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

Przepis art. 18 ust. 1 i 3 wskazanej ustawy stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1-3, stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców ustala się zgodnie z ust. 1, jeżeli w umowie agencyjnej lub umowie zlecenia albo w innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

W świetle art. 9 ust. 1 cytowanej ustawy osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3, 7b, 10, 20 i 21, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy, umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarli z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, otrzymywania stypendium doktoranckiego, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego albo wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1a.

Zgodnie art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej użyte w ustawie określenia oznaczają: płatnik składek – pracodawca – w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład. Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia należy do płatnika składek (art. 36 ust. 2). Płatnik składek przekazuje do Zakładu imienne raporty miesięczne, po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w terminie ustalonym dla rozliczania składek (art. 41 ust. 1).

W myśl art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia, przyjmujący zlecenie, zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie.

Ujmując rzecz w płaszczyźnie ubezpieczenia zdrowotnego wskazać należy, iż zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz.2561) za osobę pozostającą w stosunku pracy składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza pracodawca, a w razie wypłaty świadczeń pracowniczych z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych podmiot obowiązany do wypłaty tych świadczeń.

Ponadto zgodnie z art. 85 ust. 4 powyższej ustawy za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług oraz za osobę z nią współpracującą składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza zamawiający. Pracodawcę obciąża zatem także obowiązek poboru i odprowadzenia do ZUS składki na ubezpieczenie zdrowotne za osobę uznaną za pracownika.

W myśl art. 69 ust. 1 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a i c-i, powstaje i wygasa w terminach określonych w przepisach o ubezpieczeniach społecznych.

Zgodnie z art. 81 ust. 1 tej ustawy do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 3 i 11, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10.

W myśl art. 74 ust. 1 ww. ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych za środków publicznych do ubezpieczenia zdrowotnego osób objętych ubezpieczeniami społecznymi stosuje się przepisy dotyczące zasad, trybu i terminu zgłaszania do ubezpieczeń społecznych oraz wyrejestrowania z tych ubezpieczeń.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy stał na stanowisku, że praca wykonywana przez zainteresowanych w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. świadczona była na rzecz pracodawcy tych osób, tj. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., a zatem podstawa wymiaru składki zdrowotnej wynosiła 0 zł w przypadku zleceniodawcy.

Weryfikacja wskazanego stanowiska organu rentowego wymaga prawidłowej interpretacji powoływanego już przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

W ocenie Sądu, w sprawie zachodziły podstawy do zastosowania normy prawnej wynikającej z cytowanego przepisu.

Pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych wykracza poza sferę stosunku pracy i obejmuje również sytuację, gdy pracownik wykonuje prace na podstawie umowy o świadczenie usług, zawartej z osobą trzecią, jednakże w jej ramach praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, z którym osoba pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy pracę w ramach umowy o świadczenie usług, zawartej z nim lub innym podmiotem, na jego rzecz.

W konsekwencji, osoba, która w ramach zawartej z innym niż pracodawca podmiotem umowy m.in. umowy o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c. świadczy pracę na rzecz własnego pracodawcy podlega ubezpieczeniom społecznym na zasadach obowiązujących dla pracownika.

Przepis art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczy z reguły takiej pracy wykonywanej na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz pracodawcy, która mogłaby być świadczona przez jej wykonawcę w ramach stosunku pracy z tym pracodawcą, z tym że musiałby on wówczas przestrzegać ograniczeń i obciążeń wynikających z przepisów prawa pracy. Określenie „działać na rzecz” użyte zostało w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym „działanie na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.).

W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zwrot ten opisuje zatem sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj.: 1) umowy o pracę, 2) umowy zlecenia (o dzieło) między pracownikiem a osobą trzecią i 3) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą a zleceniobiorcą, przy czym to pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy.

Norma wynikająca z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wykreowała nie tylko szerokie pojęcie „pracownika”, ale także szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, łącząc obowiązek podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom, jako pracownika, z jego aktywnością w ramach stosunku pracy oraz dodatkowo w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej przez niego z pracodawcą lub z osobą trzecią, ale wykonywaną na rzecz pracodawcy. Zastosowany w treści tego przepisu zwrot: „wykonuje pracę na rzecz pracodawcy” oznacza, iż praca ta świadczona jest w przebiegu realizacji stosunku prawnego łączącego owego pracodawcę ze zleceniodawcą tych pracowników (por. wyrok SA w Katowicach z 19 czerwca 2019r., sygn. akt III AUa 1816/16).

Zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże się bezpośrednio z kumulatywnym spełnieniem następujących przesłanek, tj.: praca wykonywana jest na podstawie zawartej z innym niż pracodawca podmiotem umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, natomiast faktycznym beneficjentem

pracy wykonywanej na podstawie umowy jest pracodawca wykonawcy umowy cywilnoprawnej. Potwierdzeniem powyższego może być m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009r. (II UZP 6/09), zgodnie z którą to pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych).

Obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona, i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy", a także powołuje się na treść art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uzasadniając, z którego "wynika logicznie, że płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie "uwzględnia się" w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy (podobnie w wyrokach SN z 14 stycznia 2010r., I UK 252/09, z 22 lutego 2010r., I UK 259/09, z 18 października 2011r., III UK 22/11).

Wobec powyższego, zdaniem Sądu, status pracownika na gruncie prawa do ubezpieczeń społecznych wyznacza w istocie nie podstawa nawiązania więzi prawnej pomiędzy stronami umowy, ale fakt świadczenia pracy na rzecz określonego podmiotu. Jednocześnie czynnikiem decydującym o tym, na rzecz jakiego podmiotu praca jest de facto wykonywana, jest finalny efekt tej pracy, a ściślej rzecz ujmując ustalenie, który podmiot osiąga w ostatecznym rozrachunku korzyść z wykonania umowy przez pracownika (por. wyrok SA w Poznaniu z 12 grudnia 2018r. III AUa 1133/17).

Nie ma przy tym znaczenia, czy osoby zainteresowane godzą się na opisywaną praktykę ich pracodawców. Reżim ubezpieczeń społecznych nie dopuszcza dowolności i swobody zawierania takich umów. Obowiązek ubezpieczenia oznacza, że osoba, której cechy jako podmiotu ubezpieczenia społecznego zostały określone przez ustawę, zostaje objęta ubezpieczeniem i staje się stroną stosunku ubezpieczenia społecznego niezależnie od swej woli, na mocy ustawy. Zasady podlegania określonemu rodzajowi ubezpieczeń społecznych wynikają z przepisów o charakterze bezwzględnie obowiązującym, kreujących stosunek prawny ubezpieczenia społecznego z mocy samego prawa i według stanu prawnego z chwili powstania obowiązku ubezpieczenia.

Należy jednocześnie nadmienić, że nie można automatycznie przyjmować, że w każdym przypadku, gdy praca zleceńbiorky wykazuje jakikolwiek związek z działalnością własnego pracodawcy, będzie istniał obowiązek zastosowania art. 8 ust. 2a ww. ustawy. Ustawodawca nie wprowadził tutaj fikcji prawnej i nie ma podstaw, by w każdym takim przypadku z mocy prawa stwierdzać podleganie ubezpieczeniu społecznemu u pracodawcy. – (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 3 czerwca 2019r. sygn. akt III AUa 301/18)

W ocenie Sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę o rozszerzonym pracowniczym tytule ubezpieczenia społecznego (polegającego na traktowaniu jako pracowników niektórych zleceńbiorców) można mówić tylko w przypadku finansowania przez pracodawcę wynagrodzenia wypłacanego przez osobę trzecią jego pracownikom za czynności wykonywane przez nich dla tego pracodawcy, choć pod formalnym kierownictwem tej osoby. Tym samym finansowanie przez pracodawcę w jakikolwiek sposób wynagrodzenia z tytułu świadczenia na jego rzecz pracy przez pracownika na podstawie umowy zawartej z osobą trzecią, przemawia (ale nie przesądza) za zastosowaniem art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, a brak takiego finansowania przemawia przeciwko zastosowaniu tego przepisu, o ile nie stwierdzi się w danym stanie faktycznym dodatkowych okoliczności wskazujących na działania sprzeczne z celami tego przepisu. Dla poszukiwania takich dodatkowych, o istotnym dla rozstrzygnięcia znaczeniu, okoliczności trzeba więc odnieść się do celu przepisu, a prawidłowa wykładnia art.8 ust. 2a ustawy systemowej wymaga wykorzystania wykładni celowościowej w sposób dalej idący niż dotychczas. (por. uchwała SN z dnia 26 sierpnia 2021 roku, sygn. akt III UZP 6/21).

Mając to na uwadze wskazać należy, zgodnie z argumentacją zawartą w powołanej uchwale, że wprowadzenie omawianej regulacji do porządku prawnego miało na celu wyeliminowanie sytuacji, w której pracodawca z wykorzystaniem umów cywilnoprawnych starałby się ominąć ograniczenia w zakresie powierzania pracownikom zadań przekraczających normatywny czas pracy, bądź obowiązku odprowadzenia składek od dodatkowo

wypracowanego przychodu. Podkreśla się przy tym, że przepis stanowi ochronę dla pracownika w sytuacji, w której pracodawca byłby skłonny powierzyć mu zadania, które i tak wchodzą w zakres jego obowiązków. Pokłosiem tego jest zapobieganie tworzeniu powiązań gospodarczych, w których jeden podmiot przekazuje swoich pracowników (na podstawie umów cywilnoprawnych), innemu podmiotowi, aby za jego pośrednictwem świadczyli pracę na rzecz pracodawcy.

Nie można jednak zwrotu ustawowego „na rzecz pracodawcy” sprowadzać wyłącznie do uzyskiwania jakichkolwiek korzyści osiąganych przez pracodawcę. Na gruncie niniejszej sprawy istotny jest też fragment uzasadnienia przedmiotowej uchwały, w którym Sąd Najwyższy odnosi się do mechanizmu, w którym pracownik-zleceniobiorca jest wynagradzany przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Sąd Najwyższy nie bez przyczyny podkreślał, że w procesie wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej istotne znaczenie należy przypisać nie tylko bezpośredniemu, ale i pośredniemu finansowaniu przez pracodawcę czynności wykonywanych dla niego przez pracowników działających w charakterze zleceniobiorców.

Sąd Najwyższy zwrócił też uwagę, że wykładnia przepisu nie może pomijać art. 22 § 1 k.p., ponieważ w obydwu przepisach użyto zwrotu „na rzecz pracodawcy”. Objęcie definicją pracownika, dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych, nie tylko pracowników w znaczeniu, jakie temu pojęciu, nadają przepisy kodeksu pracy, ale, także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (agentów, zleceniobiorców, wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie, rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie.

Właściwe rozumienie zacytowanego zwrotu zostało też rozwinięte m.in. w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 2021 roku, sygn. akt III UZP 3/21. O ile bowiem uzasadnienie uchwały w sprawie III UZP 6/21 skupiało się bardziej na ujęciu podmiotowym i akcentowało powiązania kapitałowe pomiędzy płatnikiem a podmiotem trzecim, o tyle uzasadnienie uchwały w sprawie III UZP 3/21 wskazuje na ujęcie przedmiotowe. Już na wstępie Sąd Najwyższy zaznaczył, że każdorazowo należy uwzględniać indywidualny dla sprawy kontekst faktyczny, ponieważ przepis ma nieostre brzmienie, które skłania do stosowania wykładni celowościowej w szerszych granicach niż w innych kategoriach spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Dokonując historycznej analizy stanów faktycznych i poglądów zaprezentowanych na przestrzeni lat (w tym ujętych również w uchwale III UZP 6/21), Sąd Najwyższy skonstatował, że wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Jak jednak podkreślił, przepływy finansowe mogą mieć różny tytuł i różną postać. Sąd zwrócił uwagę, że należy brać pod uwagę również elementy woli pracodawcy, który nie jest pozbawiony wpływu na to, komu faktycznie osoba trzecia powierzy wykonanie umowy cywilnoprawnej, a co za tym idzie, czy przychód jego pracownika z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej ze zleceniodawcą będzie podlegał obowiązkom z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne. Co więcej, w ocenie Sądu Najwyższego nawet wykonywanie umowy zlecenia w innym miejscu niż siedziba pracodawcy, poza godzinami pracy i w zakresie odbiegającym od czynności stanowiących obowiązki pracownicze osoby, która zawarła umowę zlecenia z osobą trzecią, jest bez doniosłości prawnej dla oceny spełnienia warunków do zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Nie jest bowiem wymagane, aby pracownik wykonywał w ramach umowy cywilnoprawnej takie same czy nawet podobne czynności do tych, jakie wykonuje w ramach stosunku pracy. Mogą to być czynności o zupełnie odmiennym charakterze. Istotne jest, że korzyści z jego pracy uzyskuje pracodawca.

Powyższą syntezę poglądów zaprezentowanych w obydwu uchwałach Sądu Najwyższego potwierdza wcześniejszy dorobek judykatury. A więc pracą wykonywaną na rzecz pracodawcy (art. 8 ust. 2a ustawy systemowej) stanie się zatem taka praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, bez względu na formalną więź prawną łączącą pracownika z osobą trzecią. Niezależnie od rodzaju wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z innym podmiotem oraz bez względu na tożsamość rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, za przesłankę wystarczającą do zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej uznać trzeba korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę ze

środków pozyskanych od pracodawcy w ramach umowy łączącej go z innym podmiotem (por. wyrok SN z dnia 7 lutego 2017r., (...), postanowienia SN z dnia 13 kwietnia 2021r., (...) oraz z dnia 18 listopada 2020r., III UK 439/19).

W ocenie Sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę zawarcie przez odwołującego się płatnika składek umów zlecenia z zainteresowanymi zostało dokonane w celu obejścia przepisów art. 6 ust 1 pkt 4, art. 18 ust 1 i ust 3 ustawy systemowej w rozumieniu przepisu art. 58 § 1 k.c., który stanowi, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy, skutkuje nieważnością tych umów.

Praca wykonywana na rzecz swojego pracodawcy, to praca, którego rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj czynności, wykonywanych przez pracownika, wynikających z umowy, zawartej z osobą trzecią, oraz niezależnie od rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią (por. wyrok SA w Białymstoku z 16 września 2020 r., III AUa 159/20, wyrok SA w Szczecinie z 3 czerwca 2019 r., III AUa 301/18)

Bez wątplenia w przedmiotowej sprawie występuje konstrukcja trójkąta umów w świetle brzmienia cytowanego art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Jak już wskazano powyżej, na gruncie wypracowanej w doktrynie i judykatury jednolitego poglądu wskazany trójkąt umów obejmuje trzy umowy, tj. umowę o pracę; umowę zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią oraz umowę o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą, na podstawie której pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej, na rzecz zleceniodawcy (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 18 grudnia 2012 r., AUa 1031/12, wyrok SA w Szczecinie z dnia 3 czerwca 2019 r., III AUa 301/18).

Podstawą finansowania umów zlecenia zawartych z zainteresowanymi przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. jest umowa z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., na podstawie której pracodawca zainteresowanych finansuje czynności przez nich wykonywane na rzecz tego pracodawcy – opłacając usługę przy zastosowaniu metody „koszt plus”, czyli koszt udostępnionych pracowników plus marża.

Z punktu widzenia przepływów finansowych, to zatem pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. W takim przypadku pracodawca - w sensie organizacyjnym - jest odbiorcą pracy swoich pracowników, a w sensie prawnym - nabywcą zamówionej przez siebie usługi (dzieła). Tylko w odwrotnym przypadku, gdy pracodawca sprzedaje usługi innemu podmiotowi, które wykonują jego pracownicy, nie ma zastosowania norma z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok SA w Poznaniu z 20 kwietnia 2022 r., III AUa 1291/20).

Wydaje się zatem, że przepływy finansowe, o których mowa powyżej jak najbardziej miały miejsce i odbywały się w ramach podmiotów związanych umową o świadczenie usług wykonywanych finalnie przez zainteresowanych.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym dowodów z zawieranych umów, protokołu kontroli oraz przesłuchania samych stron – jasno wynikało, że czynności wykonywane przez zainteresowanych w ramach umów cywilnoprawnych miały charakter tożsamy do tych wykonywanych przez nich w ramach zawartej umowy o pracę, a ponadto wykonywane były w tym samym miejscu za zgodą pracodawcy, w tych samych warunkach.

Z niespornego dowodu z przesłuchania zainteresowanych wprost wynika, że wiążące ich umowy o pracę i umowy cywilnoprawne niczym się nie różniły - praca na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia wykonywana była w tym samym miejscu, pod nadzorem tej samej osoby, w tej samej odzieży roboczej, przy wykorzystaniu tych samych narzędzi pracy. Wykonując pracę na podstawie umów zlecenia zainteresowani wykonywali to samo co w ramach

umowy o pracę, tyle że poza normatywnym czasem pracy – po godzinach pracy w dni robocze oraz w dni wolne od pracy.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało w sposób jednoznaczny, że finalnym beneficjentem i odbiorcą pracy dla zainteresowanych był pracodawca czyli (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., z którą ubezpieczeni mieli zawarte umowy o pracę. To ten podmiot winien naliczyć i odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne od łącznych przychodów osiągniętych z tytułu stosunku pracy (w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.) oraz umowy zlecenia ((...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.).

Sytuacja ta niewątpliwie, w ocenie Sądu Okręgowego, wyczerpuje dyspozycję przepisu art. 8 ust 2a ustawy systemowej, a skoro tak, to stosownie do wcześniejszych rozważań, pracodawca jest również płatnikiem składek na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych.

Podkreślić należy, że stosownie do treści art. 66 ust 1 pkt 1a cyt. ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są pracownikami w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; przy czym, w myśl przepisu art. 69 ust 1 ustawy, obowiązek ten powstaje i wygasa w terminach określonych w przepisach o ubezpieczeniach społecznych. Przepis art. 66 ust 1 pkt 1a „przenosi” zatem na grunt przepisów ustawy z 27 sierpnia 2004 r. konstrukcję uznania za pracownika unormowaną przepisem art. 8 ust 2a ustawy systemowej. Brak odrębnego uregulowania w tej ustawie (w szczególności w przepisach art. 85-86), kto jest płatnikiem składek na ubezpieczenie zdrowotne osoby uznanej za pracownika (w rozumieniu art. 8 ust 2a ustawy systemowej), należy odczytywać jedynie jako potwierdzające regułę wyprowadzaną z art. 32 ustawy systemowej.

W przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych (zob. wyrok SA w Warszawie z 13 kwietnia 2022 r., III AUa 1569/21).

Nawet gdyby przyjąć, że w niniejszym postępowaniu brak podstaw do zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, to i tak decyzja jest prawidłowa, albowiem umowy zlecenia miały charakter pozorny, gdyż jedynie pozorowały podstawę do wypłaty wynagrodzenia wypracowanego w ramach pracowniczego zatrudnienia i miały na celu uniknięcie w ten sposób oskładkowania całości wynagrodzenia. Należy podkreślić, że wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia w rzeczywistości stanowiło składnik wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę w postaci wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i powinno być w całości oskładkowane.

Za obciążeniem obowiązkiem rozliczania i poboru składek, również na ubezpieczenie zdrowotne, tylko jednego podmiotu – pracodawcy, przemawia również zasada racjonalnego działania ustawodawcy. Przyjęcie odmiennej koncepcji (dwóch płatników składek – odrębnie na ubezpieczenie społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne), skutkowałoby tym, iż to samo zdarzenie (tytuł prawny skutkujący obowiązkiem ubezpieczenia) pociągałoby „podwójne” obciążenie czasowe i ekonomiczne wywołane koniecznością prowadzenia rozliczenia, dokumentacji rozliczeniowej, poboru – nie tylko dla dwóch podmiotów (pracodawca, zleceniodawca), ale również dla ZUS.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołania, o czym orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku, na podstawie art. 98 §1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz.U. z 2018 r., poz.265), wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty (zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c)

SSO Paulina Kuźma